H Í R E K

In memoriam

Kozéki Béla (1937-1993)

Ismét elment egy Ember, a hazai neveléspszichológia újra szegényebb lett egy neves, külföldön is ismert és elismert művelőjével. Május utolsó napjaiban váratlanul elhúnyt Kozéki Béla szakpszichológus, a pszichológiai tudomány kandidátusa, az MTA Lélektani Intézetének vezető munkatársa.

Egy régi mondás szerint „a fák állva halnak meg". Így halt meg Kozéki is. Szerdán még bent dolgozott a munkahelyén, vasárnap éjjel pedig már eltávozott közülünk. *A szíve „vitte el".*

Minden halál megrázó, de a váratlan még inkább. Csütörtökön – telefonbeszélgetésünk során – ugyan jelezte, hogy nem érzi jól magát, de örömmel beszélt arról, ismét lehetősége nyílt – hosszabb idő után – egy angliai tanulányútra. Már új ruhát is csináltatott hozzá. Állapota azonban fokozatosan romlott, de orvost nem akart hívni. Remélte, hogy így is rendbe jön hamarosan. Sajnos, vasárnap este már a hangomat sem ismerte fel a telefonban.

Úgy távozott, ahogyan élt. Csendben, egyedül, szinte az utolsó percig – míg szervezete bírta – munkába temetkezve.

Azt szokták mondani, csak az üres kalász emeli fejét kérkedve az égre, az érett alázatosan hajlik a föld felé.

A hetvenes évek óta voltunk közelebbi barátságba, de *soha nem hallottam őt dicsekedni* tudományos eredményei miatt. Inkább azon aggódott mindig, vizsgálatai, dolgozatai megfelelő szinten vannak-e, jól szolgálják-e a nevelés ügyét? Segítik-e – a gyakran használt kifejezése szerint – az „erkölcsilag autonóm ember" kialakulását? Közben *egymás után végezte a pedagógiai és pszichológiai jellegű vizsgálatokat, írta dolgozatait, könyveit.* Nemcsak szorosan vett szakterülete, a motiváció témában, hanem az egész nevelést, a teljes emberformálást átfogóan is. Ezeknek legtöbbször már a címe jelezte a lényeget,a hirdetni, szolgálni kívánt célt.

Az utóbbi években is sorjáztak tolla alól al szakembereknek és a szülőknek szánt írások, könyvek.

Nagy munkabírására és tudományos termékenységére jellemző, hogy 1990-ben kelt *önéletrajzában* a megjelent munkáival kapcsolatban 150 tanulmányáról és az általa írt 12 szakkönyvről tesz említést. Megjegyzi, hogy két angol egyetemi kézikönyv társszerzője is. Szinte minden hazai pedagógiai és pszichológiai folyóiratban jelent meg írása. Egyaránt megtalálható neve *A tanító*, a *Köznevelés*, a *Magyar Pedagógia*, a *Pedagógiai Szemle*, a *Pszichológia*, a *Magyar Pszichológiai Szemle* stb. hasábjain. Ismert szerzője volt azonban a külföldi, főleg az angol nyelvű szakfolyóiratoknak is.

Elsősorban pedagógusok és pszichológusok számára írta az *Önállóság, önfegyelem – autonómia* (1981), *A fegyelmezett személyiség kialakítása* (1983), *Moralitás, jellemfejlesztés* (1987) és legutoljára – az Edinburghi Egyetem munkatársaival közös kutatáson, vizsgálatokon alapuló – *Az iskolaethosz és a személyiségstruktúra kölcsönhatása* (1991) című munkákat.

Ez utóbbi mintegy egész tudományos életművét lezáró „hattyúdalnak" is tekinthető, mivel az erkölcsi nevelésről tervezett összefoglaló elméleti munkáját – melyen jelenleg dolgozott – már nem tudta befejezni.

Mindenekelőtt a *szülőknek szánta* pár éve megjelent *Hogy hű legyen önmagához...* (1989) és a *Karakterfejsztés* (1991) című könyvét, melyekben sok gyakorlati nevelési tanácsot ad.

Mi motiválta munkásságát, mi vezette nevelői, pedagógiai, lélektani tevékenységét?

Talán legtömörebben a *Moralitás, jellemfejlesztés* című könyvének bevezető sorai adnak erre választ.

Mint írja: „A morális nevelés hatékonyságára, a gyermekek értékes jellemének formálására a közvélemény egyre sürgettőbben kérdez rá... Mégis a jellemformálás mindennapi nevelésünk egyik legbizonytalanabb pontja. A családban is, intézményeinkben is. Nagyon időszerű és fontos tehát, hogy áttekintsük, mi az a morális nevelés és a jellemfejlesztés területén, amit a tudomány felszínre hozott, és amit a nevelésben hatékonyan alkalmazni lehet."... (5. old.)

Egyéni élete is megfelelt az általa hirdetett erkölcsi, nevelési elveknek. Tudomásom szerint tudatosan nem bántott meg senkit, rosszat nem okozott senkinek.

Befelé forduló, zárkózott egyéniség volt. Csak néhány emberrel tartott bensőségesebb kapcsolatot.

Legjobban két leányát szerette, akikért erején felül is igyekezett mindig mindent megtenni.

Zárkózottságában, visszavonultságában bizonyára *közrejátszott* az a tény is, hogy az ötvenes évek elején szüleivel együtt két évig volt *kitelepítve* származási okokból. A kitelepítésből visszatérve szintén nagyon nehéz éveket élt át a család, melyeket csak néhány jó barát és katolikus pap segítségével tudtak átvészelni. *Kozéki Béla* csak a politikai helyzet enyhülésével

folytathatta tanulmányiat, tehetsége, szorgalma és eredményei által egyre magasabb szintre jutva. Vidéki tanárkodás után került ismét Budapestre és elkezdhette az Akadémia Lélektani Intézetig vezető tudományos pályafutását.

Bár kevesen tudnak róla, *hívő* ember volt. Feltehetően ez adott neki erőt sok minden elviseléshez. Ez vezette abban is, hogy mindig a „tökéletesebb, a morális ember" kimunkálása érdekében tevékenykedjon, tollával és az előadói katedrákon egyaránt. Bizonyára ezért is bebocsájtást nyert Isten Országába, miután átlépte a túlviálgi lét küszöbét. Hiszen egész életében arra törekedett, amit Az iskolaethosz... című könyvében, a 12. oldalon idéz Ady Endrétől:

„...Szeretni az embert és küzdeni
s hűn állni meg Isten s ember előtt."

SZABÓ PÁL

Szakmai tanácskozás

A Németh László Nyolcosztályos Gimnázium (1131 Bp., Nővér u. 15-17., tel.: 120-82-76) *szakmai tanácskozást és konzultációt rendez október 21-22-én* a nyolcosztályos gimnázium iránt érdeklődő pedagógusok és oktatási szakemberek számára.

Program:

okt. 21.: a gimnázium vezetői és tanárai beszámolnak hat és fél év tapasztalatairól, továbbá meghívott neves szakember tart oktatáspolitikai tájékoztatást; két- és többoldalú megbeszélések

okt. 22.: rövid szakmai bemutató, konzultáció 11 szekcióban, majd a tanácskozás zárása, esetleg közös nyilatkozat elfogadása

Jelentkezési lap és részletes programismerető a gimnázium címén igényelhető. A résztvevők létszáma korlátozott. Részvételi díj: 2500,- Ft/fő.

Minden érdeklődőt szívesen lát a gimnázium tanári kara.

SZÁMOKT '93

A kolozsvári székhelyű Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság 1990 júniusában rendezte meg először a számítástechnikát oktatók találkozóját SZÁMOKT '90 néven Kolozsvárott. Akkor a szervezők elhatározták, hogy a rendezvényt évente megtartják különböző helyszíneken. Tavalyelőtt Szatmárnémeti, tavaly pedig Nagyvárad vállalta a konferencia megszervezésével járó fáradságot. Az idei rendezvényt május 22-23-án tartották a Sepsiszentgyörgy melletti Illyefalván, egy csodálatos konferenciaközpontban, amely a református egyház tulajdona és tavaly szeptemberében épült külföldi segítséggel.

A SZÁMOKT '93 nemcsak a számítástechnikát oktatók találkozója volt, hanem más, a számítógépet az oktatásban használó tanároké is. A következő rendezvényeket is „Számítógép az oktatásban" tematikával hirdetik meg.

A két nap alatt 18 előadás hangzott el az informatika/számítástechnika, valamint az oktatás időszerű kérdéseiről. A konferenciát megnyitó előadást *Havass Miklós,* a budapesti Neumann János Számítógéptudományi Társaság elnöke tartotta az idén 25 éves társaság oktatáspolitikájáról. *Kovács Győző* (SZÁMALK, Budapest) az informatika történetének magyar alakjairól tartott előadást, majd egy Neumann Jánosról készített filmet vetített le. Szintén ő érdekes oktatástechnológiai kérdésekről is értekezett. *Hanák Péter* (Budapesti Műszaki Egyetem) az eletkronikus levelezés hasznosságáról és szükséges voltáról beszélt.

Az informatikaoktatás problémáiról, az elért eredményekről, a tantervek hiányosságáról szóltak *Inczeffi József* (Sepsiszentgyörgy), *Éder Ottó* (Arad), *Boér Antal* (Nagyvárad), *Ionescu Texe Klára* (Kolozsvár) előadásai. Ehhez a témakörhöz kapcsolódott F*orgách Tamás* (Budapest) előadása is, aki beszámolt az alternatív iskolák informatikaoktatásáról. *Kása Zoltán* (Kolozsvár, Babes-Bolyai Tudományegyetem) a számítógépes oktatásról, *Klepp Ferenc* (Temesvári Egyetem) a számítógépes modellezésről tartott előadást. Több érdekes előadás kapcsolódott a LOGO-világhoz (*Farkas Károly*, Budapesti Tanítóképző Főiskola; *Nagy Imecs Vilmos*, Székelyudvarhely; *Dóczy Tamás*, Marosvásárhely). Ezekben a napokban itt Illyefalván megalakult a LOGO-felhasználók erdélyi csoportja.

Jelen volt a konferncián *Szenténé Weinper Mária*, a nemrég indult Inspiráció című lap főszerkesztője, aki az ISZE (Informatika-Számítástechnika Tanárok Egyesülete) projektjeiről számolt be a hallgatóságnak. *Kovács Zoltán* (Budapesi Tanítóképző Főiskola) a számelméleti feladatok számítógépes megközelítéséről beszélt. *Bíró Ernő* kolozsvári egyetemi hallgató profeszionális oktatóprogramját hozta el, amely a kémiaoktatást hivatott segíteni.

A rendezvény befejezéseként Hanák Péter kiosztotta a díjakat a „Nemes Tihamér Számítástechnikai Verseny" idei döntője erdélyi résztvevőinek. A 13 középiskolás diák szép eredményt ért el a 112 fős mezőnyben (a két legjobb eredmény: egy ötödik és egy nyolcadik hely).

Az utóbbi három évben Erdély minden nagyobb városában indult magyar nyelvű informatika-osztály. A számítógép egyre inkább teret hódít az iskolákban. Az idei Nemes Tihamér Verseny helyi szakaszát tíz eredélyi városban sikerült megszervezni. Mindez arra utal, hogy van érdeklődés az informatika, a számítógép iránt. A mintegy hetven résztvevővel tartott illyefalvi rendezvény jó visszhangja is ezt bizonyítja.

KÁSA ZOLTÁN

Felvételi

Annak ellenére, hogy egyre több felsőfokú intézménybe felvételi vizsga nélkül is be lehet jutni, az idén még többezer pályázó közös érettségi-felvételi vizsgadolgozatot írt matematikából. Ez valószínűleg jövőre is így lesz, ezért mindenképpen szükség van olyan feladatgyűjteményekre, amelyek valódi felvételi feladatokat mutatnak be a megoldásokkal együtt, illetve olyan könyvekre, amelyek a felvételi feladatok megoldásához szükséges ismeretanyagot foglalják össze. A kollégák és a felvételizők tájékoztatása érdekében az alábbiakban néhány olyan könyv címét soroljuk fel, amelyek e feltételeknek eleget tesznek és a könyvpiacon jelenleg (még) kaphatók.

Ábrahám István – Bedő László – Czétényi Csaba – ifj. Frigyesi Miklós – Juhász Attila – Korányi Erzsébet: Matematika a felvételi vizsgára készülők részére, Tankönyvkiadó, Budapest, 1992. (6. kiadás)

Hajnal Imre: Matematikai fogalmak, tételek, Mozaik Oktató Stúdió, Szeged, 1992.

Rábai Imre: Matematikai érettségi, felvételi feladatok és megoldások 1991, Calibra Kiadó, Budapest, 1992.

Scharnitzky Viktor: Egyetemi felvételi feladatok matematikából IX. kötet 1989-1992, Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.

Scharnitzky Viktor: Válogatott egyetemi felvételi feladatok matemaikából 1966-1985, Tankönyvkiadó, Budapest, 1992. (2. kiadás)

Körmös helyett

Be kell vallanom, elfogult vagyok a fizika, az elektronika iránt. Ilyen „szemüveggel" lapoztam bele az egyik napilapunkban mellékletként hozott, majd a múlt év végén – négyezer forintot is meghaladó áron – könyv alakban is kiadott Enciklopédiába. (A reklámot mindenképpen elkerülendő, nem nevezem meg ezt a vaskos betűgyűjteményt!)

Kik találhatók a magyarított Enciklopédiában? Például számtalan „kiválóság": *golf-, rögbi-, baseball-, krikett-játékos; király és kegyenc(nő); bíró és báró; tábornok, admirális, tábornagy és hajóskapitány; szökött fegyenc, hamisító, agitátor és kém; színész(ecske) és színésznő(cske)* – szóval csupa olyan személy, akikről a hazai művelt közönségnek tudnia illik.

Van az Enciklopédiában öt Hughes is, csak éppen az angol-amerikai fizikus D. E. Hughes nincs közöttük. Megtalálható az igen neves *Goldmann Emma, amerikai anarchista, feminista, a születésszabályozás támogatója*, hiányzik viszont P. C. Goldmark, magyar származású amerikai mérnök-fizikus. *Benny Goodman klarinétos* – méltán – szerepel, H Goodwin, a tekercsfilm feltalálója – méltatlanul – kimaradt. A magyarok, például Jedlik Ányos, Eötvös Loránd nem is léteznek...

Olyan alapfogalmak hiányoznak, mint a kód, az információ, van helyettük *Italárusítás Ellenes Liga, kék hold*, a *hirdetés*ről fél flekket írnak, a hírről semmit. A szerző, a fordító vagy a lektor jóvoltából *Zvorikin*-ből (az Új Magyar Lexikon szerint: Zworykin) „Cvorikin" lett...

Szakmai dilettantizmusról tesznek bizonyságot az *integrált áramkör*, a *kompakt lemez*, a *decibel*, az *ellenállás-mérő*, az *oszcillátor*, a *HDTV*, a *chip v. lapka* címszavak – hogy csak a kedvenceimet említsem. A fogalmazás pongyolasága, félreérthető volta, a terminusok helytelen használata (például a szilikon és a szilícium „konzekvens" összekeverése), az egyes szócikkek elavultsága az Enciklopédia legkisebb hibája. Nagyobb baj az, hogy koncepciótlan, fura módon műszaki tudomány-ellenesen összehordott halmaz.

A könyvön öles betűkkel áll: *„Egy kötetben, amit a világról tudni kell"*. Csak nem ennyit, nem ezt, nem így! A többi stimmel.

FÁBIÁN TIBOR

Levelező tehetséggondozás

A *Bessenyei György Tanárképző Főiskola* Matematika Tanszéke az elmúlt tanévben immár harmadik alkalommal hirdette meg a levelező tehetséggondozás matematikából 10-14 eveseknek. Még az első évben 30-40, a második évben kb. 140, most közel 800 résztvevője volt a levelezésnek, az ország egész területéről. A nyolcfordulós pontversenyben külön versenyeznek a 4., az 5-6. és a 7-8. osztályosok. A részvételi költség 600,-Ft volt. Ebből kellett fedeznünk a postaköltséget, a sokszorosítást, a munkabért és egyéb kiadásokat.

A levelezés célja: a résztvevők problémamegoldó készségének fejlesztése, a versenyekre való készülés segítése, a matematika megkedveltetése. A feladatsorokat *Róka Sándor* állítja össze. A versenyben fordulónként 8 feladatot tűzünk ki, a megoldásra 2-3 hetük van a diákoknak. Megoldásuk beküldése után 10 nappal postázzuk nekik kijavított dolgozatukat, a feladatok megoldását, az összes résztvevő pontszámát, s az új feladatsort. A résztvevők igyekezetéből úgy tűnik, tetszik nekik ez a pontveseny, csekély a lemorzsolódás.

Akit érdekel az 1993/94-es tanévi levelező verseny, vagy kiváncsi az elmúlt évi feladatsorokra, megoldásokra, írjon a következő címre:

Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Matematika Tanszék, Róka Sándor

4400 Nyíregyháza, Sóstói u. 31/b.